

УДК 792.091.6:82-2(477)

Злобін Юрій В'ячеславович
кандидат культурології,
Київський національний
університет культури і мистецтв,
Київ, Україна
ltavateatr@gmail.com

УКРАЇНЬСЬКА КЛАСИЧНА ДРАМАТУРГІЯ НА СЦЕНАХ СУЧАСНИХ ТЕАТРІВ: РЕПЕРТУАРНА ПОЛІТИКА

Мета дослідження: дослідити та проаналізувати сучасний репертуар українських театрів у контексті культурологічного аналізу й виявити актуальність постановки та інсценізації творів класичної української драматургії. **Методи** дослідження становить органічна сукупність базових принципів дослідження: об'єктивності, історизму, багатофакторності, системності, комплексності, розвитку та плюралізму, а для досягнення мети дослідження використані наступні методи наукового пізнання: проблемно-хронологічний, конкретно-історичний, статистичний, описовий, логіко-аналітичний. **Наукова новизна** статті полягає в проведеному культурологічному аналізі репертуару українських театрів, з метою виявлення актуальності постановок та інсценізацій творів класичної української драматургії на сучасному етапі розвитку театрального мистецтва. **Висновки.** Внаслідок дослідження сучасного репертуару українських театрів у контексті культурологічного аналізу, з метою виявлення актуальності постановки та інсценізацій творів класичної української драматургії, з'ясовано, що репертуарна політика українських театрів на сучасному етапі спрямована на оновлення не тільки за рахунок постановок творів сучасних українських та світових драматургів, а й завдяки новому прочитанню п'єс української класичної спадщини та залучення сучасних засобів сценічної виразності задля відкриття проблематики твору, акцентуванні на пошуку зрозумілих глядачеві мотивів вчинків героїв; простежується тенденція звернення режисерами-постановниками до інсценізацій не лише драматичних, але й прозових та поетичних творів українських авторів XIX–XX ст.

Ключові слова: п'єси, інсценізація, українська класична драматургія, режисура, репертуар.

Злобин Юрий Вячеславович, кандидат культурологии, Киевский национальный университет культуры и искусств, Киев, Украина

Украинская классическая драматургия на сценах современных театров: репертуарная политика

Цель исследования: исследовать и проанализировать современный репертуар украинских театров в контексте культурологического анализа и выявить актуальность постановки и инсценизации произведений классической украинской драматургии. **Методы исследования** составляет

органическая совокупность базовых принципов исследования: объективности, историзма, многофакторности, системности, комплексности, развития и плюрализма, а для достижения цели исследования использованы следующие методы научного познания: проблемно-хронологический, конкретно-исторический, статистический, описательный, логико-аналитический. **Научная новизна статьи** заключается в проведенном культурологическом анализе репертуара украинских театров, с целью выявления актуальности постановок и инсценизаций произведений классической украинской драматургии на современном этапе развития театрального искусства. **Выводы.** В результате исследования современного репертуара украинских театров в контексте культурологического анализа, с целью выявления актуальности постановки и инсценизаций произведений классической украинской драматургии, установлено, что репертуарная политика украинских театров на современном этапе направлена на обновление не только за счет постановок произведений современных украинских и мировых драматургов, но и благодаря новому прочтению пьес украинского классического наследия и привлечения современных средств сценической выразительности для открытия проблематики произведения, акцентировании на поиске понятных зрителю мотивов поступков героев; прослеживается тенденция обращения режиссерами-постановщиками к инсценизациям не только драматических, но и прозаических и поэтических произведений украинских авторов XIX–XX вв.

Ключевые слова: пьесы, инсценировка, украинская классическая драматургия, режисура, репертуар.

ZlobinYurii, PhD in Cultural Studies, Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv, Ukraine

Ukrainian classical drama on the stage of modern theaters: repertoire policy

The purpose of the article is to investigate and analyze the contemporary repertoire of Ukrainian theaters in the context of cultural analysis and to substantiate the relevance of staging plays of classical Ukrainian drama. **The research methodology** consisted in the organic set of basic principles of research: objectivity, historicism, multifactoriness, systematicity, complexity, development and pluralism; to fulfill the purpose of the research, the following methods of scientific knowledge were used: problem-chronological, concrete-historical, statistical, descriptive, and logical-analytical. **The scientific novelty of the work** lies in the conducted cultural analysis of the repertoire of Ukrainian theaters, in order to substantiate the relevance of staging works of classical Ukrainian drama at the present stage of the development of theatrical art. **Conclusions.** As a result of the research into the modern repertoire of Ukrainian theaters in the context of cultural analysis, in order to substantiate the relevance of staging works of classical Ukrainian drama, it became clear that the repertoire of Ukrainian theaters at the present stage is aimed at updating not only due to productions by contemporary Ukrainian and world playwrights, but also due to the new interpretation of the plays of Ukrainian classical heritage and the attraction of

modern means of stage expression with the purpose of revealing the problematics of the work, its focus on the search for the reasons of heroes' deeds that are comprehensible to the viewer; there is a tendency for directors to turn to stage adaptations of not only dramatic, but also prose and poetic works by Ukrainian authors of the 19th and 20th centuries.

Key words: plays, stage adaptation, Ukrainian classical drama, stage direction, repertoire.

Вступ. На даному етапі розвитку театрального мистецтва в Україні, з появою великої кількості творів сучасних драматургів, репертуарна політика багатьох театрів спрямована на оновлення та осучаснення. Виявлення доцільності звернення до постановок та режисерських інсценізацій творів української класичної драматургії, в контексті впливу масової культури на глядацький попит, на нашу думку, є необхідним і актуальним, з огляду на відсутність наукових досліджень та розвідок, що сприяли б висвітленню даної теми.

Аналіз досліджень. Проблеми розвитку театрального мистецтва на сучасному етапі ставали темами наукових досліджень та розвідок багатьох українських культурологів, мистецтво- та театрознавців. Н. Кукуруза («Інсценізації національної класики на сценах українських театрів у контексті сучасної масової культури», 2011) розглядає інсценізації української класики на сценах театру в контексті масової культури як соціокультурного феномену ХХ ст.; Я. Муравецька («Театральна інтерпретація повісті «Кайдашева сім'я»: візуальний аспект», 2017) аналізує та порівнює візуальні стратегії в літературному та театральному мистецтві; Л. Ванюга («Діяльність Тернопільського обласного академічного українського драматичного театру імені Т. Г. Шевченка в контексті соціокультурних трансформацій в Україні (ХХ – початок ХХІ ст.)», 2014) досліджує особливості діяльності одного з провідних українських театрів ХХ – поч. ХХІ ст.; І. Бурнашов («Між класикою та сучасністю: вектори театрального репертуару» (оглядова довідка за матеріалами преси та неопублікованими документами)), 2013) та «Театрально-мистецький процес в умовах нових естетичних реалій (оглядова довідка за матеріалами преси, Інтернету та неопублікованими документами 2013–2014 рр.)», 2014) аналізує становище українського театру на сучасному етапі та досліджує перспективи масового звернення режисерів до творів сучасних авторів. Проте, тема актуальності постановок та інсценізацій творів української класичної драматургії на сучасному етапі, звернення до творчого спадку найкращих діячів вітчизняної культури й досі лишається поза увагою дослідників, отримуючи висвітлення лише побіжно чи оглядово.

Мета дослідження дослідити та проаналізувати сучасний репертуар українських театрів у контексті культурологічного аналізу і виявити актуальність постановок та інсценізацій творів класичної української драматургії, а також особливості їх інсценізацій.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі вітчизняний театр як одна з невід'ємних складових української культури, що не лише формує естетичні цінності суспільства, а зберігає й пропагує національну самобутність, переживає складний період. Окрім проблем з недостатнім фінансуванням та кадрами, наразі перед художніми керівниками постає питання оновлення репертуарної політики як ефективної зброї в конкурентній боротьбі за глядача. Певною мірою цей процес відбувається за рахунок постановок вистав за творами сучасних українських та світових драматургів. З цією метою Національним центром театрального мистецтва ім. Леся Курбаса було запроваджено довготривалий проект «Світова драматургія. Діалог театральних культур», у рамках якого проводяться міжнародні театральні фестивалі, форуми, майстер-класи за участю представників Австрії, Білорусі, Польщі, Сербії, Туреччини, Франції, а також здійснюються взаємні переклади, публікації, сценічні читання, презентаційні лекції у галузі драматургії та постановки п'єс [3, с. 7]. Окрім того, з 2011 р. у Києві, за підтримки Міністерства культури України та державної агенції промоції культури України, у форматі режисерських читань української та зарубіжної актуальної п'єси проходить щорічний міжнародний драматургічний освітній фестиваль «Тижні актуальної п'єси», метою якого є підтримка й розвиток української сучасної п'єси, а також введення її до світового драматургічного контексту. Проте, зазначимо, що постановки цих п'єс на сцені українських театрів подія виняткова.

Варто зазначити, що в багатьох Європейських країнах репертуарна політика театрів регулюється законодавством, а масова частка постановок драматургії сучасних авторів передбачена не більше 30%. В Україні, наразі, подібна практика не застосовується, але тенденція оновлення репертуару сучасною драматургією протягом останніх років стає все більш помітною. Єдиної думки з приводу доцільності подібного явища не існує, більше того, позиції багатьох режисерів українських театрів діаметрально протилежні. Так, наприклад, режисер А. Невінчаний вважає, що постановник має жити тим, що відбувається зараз, а не бути «зацикленим на класиці» [17]. На противагу йому, Ф. Стригун, художній керівник Національного академічного українського драматичного театру імені Марії Заньковецької, вважає, що «входити в Європу треба з нашим національним мистецтвом» [20].

Варто зазначити, що в 2013 р. в Одеському українському академічному музично-драматичному театрі ім. В. Василька, з метою викликати інтерес у глядачів і «повернути одеситів обличчям до театру» [2, с. 3] було проведено акцію «Українська класика на сцені», що тривала впродовж усього театального сезону – раз на тиждень трупа театру грала постановки п'єс української класичної драматургії, при цьому вартість квитка була 1 грн. На нашу думку, досить показовим є той факт, що з метою збільшення глядацького попиту до театральних постановок були обрані твори саме української класичної спадщини, адже проблематика суспільних та міжлюдських стосунків, що лягли в основу класичних драматичних творів є актуальними й понині.

Перед режисерами постає завдання сучасними засобами відкрити основну проблему твору, акцентуючи на пошуку зрозумілих глядачеві мотивів вчинків героїв. З акцентуємо увагу на тому, що з 29-ти вистав діючого репертуару Одеського академічного українського музично-драматичного театру ім. В. Василька українська класична драматургія представлена 7-ма постановками: «За двома зайцями» М. Старицький (реж. В. Туманов, прем'єра 23 квітня 1988 р.), «Запорожець за Дунаєм» (режисер-постановник Л. Сілаєв, прем'єра 9 червня 1983 р., поновлена в 1999 р., реж. К. Пивоваров), «Кайдаш», інсценізація повісті «Кайдашева сім'я» І. Нечуй-Левицького (постановка К. Пивоварова, прем'єра 10 грудня 2009 р.), «Ревізор» М. Гоголя (реж. Ю.Одинокий, прем'єра квітень 2003 р.), «Сватання на Гончарівці» Г. Квітки-Основ'яненка (реж. В. Туманов, 11 жовтня 1996 р.), «Сорочинський ярмарок» М. Старицького за М. Гоголем (реж. К. Пивоваров, прем'єра 31 жовтня 2012 р.), «Щастя поруч» за п'єсою І. Франка «Украдене щастя» (реж. Д. Богомазов, прем'єра 2002 р.) [16].

На думку Л. Ванюги, на сучасному етапі репертуарна політика театрів має орієнтуватися на постановки, в основі яких закладений змістовний матеріал для філософського осмислення сучасним глядачем, що сприятиме порівнянню «побаченого на сцені зі спостереженим у навколишній повсякденній дійсності» [4].

І. Бурнашов, втім, наголошує на існуючому сьогодні кризовому положенні, в якому знаходиться класичний репертуар українських театрів, який полягає у «непридатності чіткої класичної теорії жанрів для жанротворчих процесів сучасної епохи» [2, с. 5].

З метою отримання більш точної інформації з питань репертуарної політики українських театрів щодо постановок вистав та інсценізацій за творами української класичної драматургії, нами було проведено аналіз діючого наразі репертуару провідних театрів України. Варто зазначити, що чіткого відсоткового співвідношення української класичної, світової та зарубіжної драматургії, а також сучасних п'єс українських авторів виявити не вдалося, адже репертуарна політика кожного окремого вітчизняного театру регулюється рішенням художньої ради та головного режисера відповідно до впровадженого курсу. Так, наприклад, в репертуарі Полтавського академічного обласного українського музично-драматичного театру ім. М. В. Гоголя українська класична драматургія представлена постановками: «Кайдашева сім'я», авторська інсценізація за творами І. Нечуя-Левицького (музична комедія, реж. О. Коваленко, прем'єра 30 жовтня 2016 р.), «Ревізор» М. Гоголя (реж. Ю. Кочевенко, прем'єра 27 березня 2015 р.), «За двома зайцями» М. Старицького (реж. В.Шевченко, прем'єра 27 квітня 2013 р.), «Наталка-Полтавка» І. Котляревського (реж. І. Нестеренко, прем'єра 22 березня 2012 р.), «Мартин Боруля» І. Карпенка-Карого (реж. Б. Прокопович, прем'єра 14 квітня 1972 р.), «Лісова пісня» Лесі Українки (реж. В. Шевченко, прем'єра 28 лютого 2007 р.), «Безталанна» І. Карпенка-Карого (інсценізація І. Стрельникової, реж. В. Шевченко, прем'єра 19 жовтня 2009 р.), «Назар Стодоля» Т. Шевченка (реж. Ю. Кочевенко, прем'єра 23 серпня 2011 р.),

«Сватання на Гончарівці» (реж. Ю. Лисенко, П. Лисенко, прем'єра 24 червня 1967 р.) 9-ть з 24-х заявлених вистав [18]; Кіровоградського академічного обласного українського музично-драматичного театру ім. М. Л. Кропивницького: «За двома зайцями» М. Старицького (реж. В. Жила, прем'єра 25 жовтня 2013 р.), «Наталка Полтавка» І. Котляревського (реж. М. Ілляшенко, прем'єра 2010 р.), інсценізація М. Босака «Кайдашева сім'я» І. Нечуя-Левицького (реж. А. Москаленко, прем'єра 17 квітня 2015 р.), «Сватання на Гончарівці» Г. Квітки-Основ'яненка (реж. А. Москаленко, прем'єра 9 травня 2013 р.), інсценізація Є. Курмана «Сорочинський ярмарок» за повістю М. Гоголя (реж. Є. Курман, прем'єра 23 березня 2013 р.), «Назар Стодоля» Т. Шевченка (реж. Є. Курман, прем'єра 27 червня 2014 р.), «Хазяїн» І. Карпенка-Карого (реж. Є. Курман, прем'єра 25 вересня 2013 р.), «Циганка Аза» М. Старицького (реж. Є. Курман, прем'єра 25 червня 2015 р.), «Наймичка» І. Карпенка-Карого (реж. В. Савченко, прем'єра 21 листопада 2015 р.), «Украдене щастя» І. Франка (реж. О. Павлютін, прем'єра 3 грудня 2016 р.) 10-ть з 27-ми [12].

Натомість у Київському академічному молодому театрі лише чотири – «Сватання на Гончарівці» Г. Квітки-Основ'яненка (реж. В. Шулаков, прем'єра 08 серпня 1985 р.), «Украдене щастя» (реж. А. Білоус, прем'єра 13 лютого 2002 р.), вистава «Зачарований» за п'єсою «Безталанна» І. Карпенка-Карого (реж. А. Білоус, О. Меркулова, прем'єра 19 лютого 2015 р.) та інсценізація Н. Дубіної «Кайдаші» за мотивами творів І. Нечуя-Левицького (реж. М. Яремків, прем'єра 20 грудня 2000 р.) з 48-х заявлених у репертуарі вистав; Запорізькому академічному обласному українському музично-драматичному театрі ім. В. Г. Магара – 3: «Кайдашева сім'я» І. Нечуй-Левицького (реж. Т. Лещова, прем'єра 12 червня 2015 р.) та «За двома зайцями» І. Нечуя-Левицького, М. Старицького (реж. Т. Лещова), «Сватання на Гончарівці» (реж. О. Гапон, прем'єра 3 квітня 200 р.) з 35-ти [9]; Івано-Франківському академічному обласному українському музично-драматичному театрі театр ім. І. Франка – «За двома зайцями» за М. Старицьким (реж. О. Пастух) з 30-ти [10]; Вінницькому державному академічному музично-драматичному театрі ім. М. Садовського – 5-ть: «Назар Стодоля» Т. Шевченка (реж. В. Селезньов, прем'єра 3 жовтня 2013 р.), «Лісова пісня» за драмою-феєрією Лесі Українки (реж. Т. Славінська, прем'єра 18 жовтня 2008 р.), «Майська ніч» М. Старицького за М. Гоголем (реж. В. Селезньов), «Шельменко-денщик» Г. Квітки-Основ'яненка (реж. В. Селезньов, прем'єра 14 квітня 2011 р.) та драма за п'єсою І. Карпенка-Карого «Я б тобі небо прихилив» (реж. О. Бандура, прем'єра 26 квітня 2012 р.) з 30-ти [6].

Серед 46-ти вистав діючого репертуару Національного академічного драматичного театру імені Івана Франка лише 6-ть – українська класична драматургія: «Наталка Полтавка» І. Котляревського (реж. О. Ануров, прем'єра 27 травня 2005 р.), «Назар Стодоля» (реж. Ю. Кочевенко, прем'єра 13 лютого 2009 р.), «Шельменко денщик» (реж. П. Ільченко, прем'єра 15 жовтня 1999 р.), «Хазяїн» (реж. П. Ільченко), «Кайдашева сім'я» (реж.

П. Ільченко, сценічна версія театру ім. І. Франка, прем'єра 28 грудня 2007 р.), «Мартин Боруля» (реж. П. Ільченко прем'єра 28 грудня 2001 р.) [14]; Харківського державного академічного драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка з 34-х – 4-ри: «Украдене щастя» (реж. І. Борис, прем'єра 10 жовтня 1992 р.), «Шельменко-денщик» (реж. В. Василько, прем'єра 4 березня 1942 р.), «Гроші» І. Карпенка-Карого (комедія «Сто тисяч», першоназва «Гроші», реж. М. Яремків, прем'єра 7 червня 1993 р.), «Мина Мазайло» М. Куліша (реж. О. Беляцький, А. Стародуб, прем'єра 25 березня 1989 р.) [19]; Національного академічного українського драматичного театру ім. М. Заньковецької – з 28-ми вистав у репертуарі за березень 2018 р. також лише 4-ри: «Назар Стодоля» (реж. Ф. Стригун, прем'єра 22 грудня 2013 р.), «За двома зайцями» (реж. О. Огородник, прем'єра 24 лютого 2018 р.), «Сватання на Гончарівці» (реж. Ф. Стригун, прем'єра 5 грудня 2009 р.), «Різдвяна ніч» М. Старицького за М. Гоголем (реж. Ф. Стригун, прем'єра 26 грудня 2015 р.) [15].

Українську класику на сцені Дніпропетровського академічного українського музично-драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка презентують 8 вистав: «За двома зайцями» (реж. А. Канцедайло), «Доки сонце зійде, роса очі виїсть» М. Кропивницького (реж. Л. Кушкова, прем'єра 2016 р.), «Назар Стодоля» Т. Шевченка (реж. Л. Кушкова, прем'єра 2001 р., оновлено у 2013 р.), «Сто тисяч» І. Карпенка-Карого (реж. Л. Кушкова, прем'єра 2 грудня 2017 р.), «Лісова пісня» Лесі Українки (реж. Л. Кушкова, прем'єра 2003 р.), «Мартин Боруля» (реж. П. Ластівка, прем'єра 2016 р.), «Сватання на Гончарівці» (реж. В. Божко), інсценізація Л. Кушкової «Кайдашева сім'я» за І. Нечуй-Левицьким (2012 р.) із 25-ти представлених в репертуарі [7], а в Тернопільському академічному обласному українському драматичному театрі ім. Т. Г. Шевченка з 23-х – 7: «Мина Мазайло» М. Куліша (реж. О. Мосійчук, прем'єра 2014 р.), «Наталка Полтавка» І. Котляревського (реж. Ф. Стригун), «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемовського (реж. Ф. Стригун), «Пошилися в дурні» М. Кропивницького (реж. О. Мосійчук), «Сватання на Гончарівці» Г. Квітки-Основ'яненка (реж. О. Мосійчук), інсценізації В. Жили «Сорочинський ярмарок» та «Ніч перед різдвом» за М. Гоголем (реж. В. Жила).

Л. Ванюга акцентує на тому, що відсутність цікавого драматургічного матеріалу на сучасному етапі вимагає від режисерів звертатися до прозових й поетичних творів українських письменників ХІХ–ХХ ст., та створювати на основі першоджерел драматичні тексти [4].

Внаслідок проведеного аналізу діючого репертуару провідних українських театрів, як приклад, можемо навести інсценізації «Маруся Чурай» В. Селезньова за романом у віршах Л. Костенко (реж. В. Селезньов, прем'єра 19 жовтня 2000 р.) Вінницького державного академічного музично-драматичного театру ім. М. Садовського; «Мазепа» Б. Мельничука та О. Мосійчука за творами Б. Лепкого (реж. О. Мосійчук, прем'єра 2010 р.), «Записки кирпатого Мефістофеля» В. Сиванич за В. Винниченком (реж. В. Сиванич) Тернопільського академічного обласного українського драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка; «Енеїда» Р. Держипільського та О. Гнатковського за

мотивами поеми І. Котляревського (реж. Р. Держипільський), «Вона – Земля» Р. Держипільського за новелами В. Стефаніка (реж. Р. Держипільський) Івано-Франківського академічного обласного українського музично-драматичного театру ім. І.Франка; «Майська ніч» Л. Кушкової за М. Гоголем (реж. Л. Кушкова, 2010 р.) Дніпропетровського академічного українського музично-драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка; «Тіні забутих предків» В. Василько за М. Коцюбинським (режисер І. Уривський) Одеського академічного українського музично-драматичного театру ім. В. Василька; «Катерина» композиція за поемою Т. Шевченка (реж. Б. Ревкевич, прем'єра 15 грудня 2012 р.) Національного академічного українського драматичного театру ім. М. Заньковецької; «Гетьман Мазепа» Є. Головатюка та В. Селезньова за Б. Лепким (прем'єра 25 березня 2016 р.) Запорізького академічного обласного українського музично-драматичного театру ім. В. Г. Магара; «Земля» Д. Петросяна за романом О. Кобилянської (реж. Д. Петросян, прем'єра 2018 р.) Національного академічного драматичного театру імені Івана Франка.

Варто зазначити, що певною мірою осучаснення класичної спадщини українських драматургів відбувається за рахунок режисерської інсценізації.

В. Заболотна, аналізуючи інсценізації повісті І. Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я», які були здійснені на сценах українських театрів протягом останніх 25 років (за сценаріями М. Босака, С. Гержик, Н. Дубіної, О.Коваленко, О. Корнієнка, Л. Кушкової, Т. Магар, Г. Макарчук, В. Стасенка, В. Фащука), зазначала, що завдяки можливостям переробляти літературний матеріал згідно різноманітного режисерського бачення (з жанру побутової драми на трагікомедію, музичну комедію чи моновиставу) та, видовищності, створенню масових сцен, залученню широкого використання елементів національного фольклору та сценографії з елементами побутування і архітектури українського села, вистава приречена на успіх [8].

Варто зазначити, що актуальність та досконалість українських драматичних творів класичної спадщини розкриває перед режисерами великі можливості, адже їх універсальність дає можливість здійснити постановку в будь-якій з існуючих театральних систем, а у випадку інсценізації – створити сучасну постановку, змінивши жанр чи ідею твору, згідно творчого бачення.

У цьому контексті цікавими є дві інсценізації за п'єсою І. Карпенка-Карого «Безталанна» – вистава з однойменною назвою Полтавського академічного обласного українського музично-драматичного театру ім. М. В. Гоголя (сценічна версія І. Стрельнікової, реж. В. Шевченко, прем'єра 19 жовтня 2009 р.) та «Зачарований» (реж. А. Білоус, О. Меркулова, прем'єра 19 лютого 2015 р.) Київського академічного Молодого театру. Якщо в першому варіанті перед глядачем постає «зворушлива історія з присмаком трагізму та містики» [13, с. 8], в якій, завдяки засобам сценічної виразності та творчому баченню постановника, майстерно поєднаний сучасний стиль та український колорит, то в другому маємо справу з іншою концепцією режисера, який, акцентуючи на сучасній стильній сценічній мові, прагне до розв'язання внутрішніх смислових вузлів [11].

Інсценізація за романом О. Кобилянської «Земля» – новітній режисерський погляд Д. Петросяна, який відтворив велику народну трагедію, закладену автором, у формі лаконічної, «емоційно медитативної сценічної новели» [1]. Нестандартне музичне оформлення, художня постановка, здійснена Д. Петросяном та мова персонажів (режисер адаптував літературний текст під сучасний буковинський діалект) – допомагають розкрити локальну трагедію, що зосереджена на «внутрішніх конфліктах і драмах» [5].

Надзвичайно сучасного звучання набуває п'єса «Украдене щастя» І. Франка в режисерській інсценізації Д. Богомазова «Щастя поруч», яка була поставлена на сцені Одеського академічного українського музично-драматичного театру ім. В. Василька. Не змінивши літературного тексту, постановник, втім, поєднує його з пластикою, акцентує на вічних питаннях, але в сучасному психологічному контексті. Варто зазначити, що прем'єра вистави відбулася в 2002 р. і донині наявна в репертуарі театру, що свідчить про актуальність та значимість нового прочитання української класичної драматичної спадщини, про сприйняття її сучасним глядачем.

Наукова новизна статті полягає в проведеному культурологічному аналізі репертуару українських театрів, з метою виявлення актуальності постановок та інсценізацій творів класичної української драматургії на сучасному етапі розвитку театрального мистецтва.

Висновки. Внаслідок дослідження сучасного репертуару українських театрів у контексті культурологічного аналізу, з метою виявлення актуальності постановки та інсценізацій творів класичної української драматургії, з'ясовано, що репертуарна політика українських театрів на сучасному етапі спрямована на оновлення не тільки за рахунок постановок творів сучасних українських та світових драматургів, а й завдяки новому прочитанню п'єс української класичної спадщини та залучення сучасних засобів сценічної виразності задля відкриття проблематики твору, акцентуванні на пошуку зрозумілих глядачеві мотивів вчинків героїв; простежується тенденція звернення режисерами-постановниками до інсценізацій не лише драматичних, але й прозових та поетичних творів українських авторів XIX–XX ст.

Список використаних джерел

1. Базів Л. Як франківці «оживили» роман Кобилянської «Земля» [Електронний ресурс] / Л. Базів // Укрінформ. – 2018. – 25 лютого. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/2410319-ak-frankivci-ozivili-roman-kobilanskoj-zemla.html>. – Назва з екрану. – Дата звернення 28 лютого 2018.

2. Бурнашов І. Ю. Між класикою та сучасністю : вектори театрального репертуару (оглядова довідка за матеріалами преси та неопублікованими документами) [pdf] / І. Ю. Бурнашов // Нац. парламентська бібліотека України. Інформ. центр з питань культури та мистецтва. – Вип. 12/5. – 2013. – Режим доступу : <https://docviewer.yandex.ua/view/100647252>. – Назва з екрану. – Дата звернення 14.02.2018.

3. Бурнашов І. Ю. Театрально-мистецький процес в умовах нових естетичних реалій (оглядова довідка за матеріалами преси, Інтернету та неопублікованими документами 2013–2014 рр.) [pdf] / І. Ю. Бурнашов // Нац. парламентська бібліотека України. Інформ. центр з питань культури та мистецтва. – ДЗК. – Вип. 9/5. – 2014. – Режим доступу: http://nplu.org/storage/files/Infocentr/Tematch_ogliadi/2014/teatr-mist-proc-v-umovah-mist-realiy.Pdf. – Назва з екрану. – Дата звернення 14.02.2018.

4. Ванюга Л. Репертуарна політика Тернопільського академічного обласного українського драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка [Електронний ресурс] / Л. Ванюга. – Режим доступу: <http://tur.kosiv.info/tourism-and-culture/296-vanjuga-l-s-reperthuarna-polityka-ternopilskogo-akademichnogo-oblasnogo-ukrajinskogo-dramatychnogo-teatru-im-t-g-shevchen.html>. – Назва з екрану. – Дата звернення 13.01.2018].

5. Вергіліс О. Трясовина [Електронний ресурс] / О. Вергеліс // Дзеркало тижня. – 2018. – 23 лютого. – Режим доступу: https://dt.ua/author/oleg_vergelis2. – Назва з екрану. – Дата звернення 28 лютого 2018.

6. Вінницький державний академічний музично-драматичний театр ім. М. Садовського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.teatr.vn.ua/> – Назва з екрану. – Дата звернення 28 лютого 2018.

7. Дніпропетровський академічний український музично-драматичний театр ім. Т. Г. Шевченка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukrdrama.dp.ua/премьери>. – Назва з екрану. – Дата звернення 28 лютого 2018.

8. Заболотна В. Той самий Тобілевич / В. Заболотна // День. – 16 вересня. – 2005. – Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/uk/article/kultura/toy-samiy-tobilevich>. – Назва з екрану. – Дата звернення 15.лютого 2018.

9. Запорізький академічний обласний український музично-драматичний театр ім. В. Г. Магара [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://magara.zp.ua/drami-tragediji>. – Назва з екрану. – Дата звернення 28 лютого 2018.

10. Івано-Франківський академічний обласний український музично-драматичний театр ім. І. Франка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dramteatr.if.ua/category&category_id=15&page=1. – Назва з екрану. – Дата звернення 28 лютого 2018.

11. Київський академічний Молодий театр [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://molodyytheatre.com/repertoire/zacharovanyu>. – Назва з екрану. – Дата звернення 28 лютого 2018.

12. Кіровоградський академічний обласний український музично-драматичний театр ім. М. Л. Кропивницького [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.teatr-koryfeiv.com.ua/repertuar.html>. – Назва з екрану. – Дата звернення 28 лютого 2018.

13. Коваленко О. Зворушлива історія з присмаком трагізму та містики / О. Коваленко // Вечірня Полтава. – 2010. – № 46 (925). – 17 листопада. – С. 8.

14. Національний академічний драматичний театр імені Івана Франка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ft.org.ua/ukr/spectacle?fil>

ters&poster&f_month_year=04-2018. – Назва з екрану. – Дата звернення 28 лютого 2018.

15. Національний академічний український драматичний театр ім. М. Заньковецької [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zankovetska.com.ua/playbill/main_stage/2018-03. – Назва з екрану. – Дата звернення 28 лютого 2018.

16. Одеський академічний український музично-драматичний театр ім. В. Василька [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrteatr.ode.ua/repertuar/>. – Назва з екрану. – Дата звернення 28 лютого 2018.

17. Олійник Є. Треба шукати Чехова у сьогодні – учасник «Тижня актуальної п'єси» [Електронний ресурс]. / Є. Олійник // Радіосвобода. – 2013. – 22 жовтня. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/25144067.html>. – Назва з екрану. – Дата звернення 18 лютого 2018.

18. Полтавський академічний обласний український музично-драматичний театр ім. М. В. Гоголя [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://teatr-gogolya.pl.ua/repertuar/dijuchij-repertuar>. – Назва з екрану. – Дата звернення 28 лютого 2018.

19. Харківський державний академічний драматичний театр ім. Т. Г. Шевченка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.theatre-shevchenko.com.ua>. – Назва з екрану. – Дата звернення 28 лютого 2018.

20. Шурин В. Федір Стригун: «Виставі «Марія Заньковецька» глядачі влаштували такий тріумф, що на художній раді цензура з переляку почала п'єсу «чистити» [Електронний ресурс] / В. Шурин // Факти. – 2017. – 21 грудня. – Режим доступу: <http://fakty.ua/253070-fed-r-strigun-vistav-mar-ya-zankovecka-glyadach-vlashtovali-takij-tr-umf-csho-na-hudozhn-j-rad-cenzura-z-perelyaku-rochala-p-su-chistiti>. – Назва з екрану. – Дата звернення 12.02.2018.

References

1. Baziv, L. (2018). 'How the people of Frankivsk «revived» the novel by Kobylanska «Earth»' Ukrinform [Ukrinform], [online]. Available at: <<https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/2410319-ak-frankivci-ozivili-roman-kobilanskoj-zemla.html>> [Accessed 28 February 2018].

2. Burnashov, I. (2013). *Between classics and modernity: vectors of theatrical repertoire (survey paper based on press materials and unpublished documents)* [pdf]. Available at: <https://docviewer.yandex.ua/view/100647252> [Accessed 14 February 2018].

3. Burnashov, I. (2014). *Theatrical and artistic process in the conditions of new aesthetic reality (an overview reference based on press materials, the Internet and unpublished documents of 2013–2014)* [pdf]. Available at: <http://nplu.org/storage/files/Infocentr/Tematch_ogliadi/2014/teatr-mist-proc-v-umovah-mist-realiy.Pdf> [Accessed 14 February 2018].

4. Vaniuha, L. (2014). *The repertoire of the T. Shevchenko Ternopil Academic Regional Ukrainian Drama Theater*, [online] Available at: <<http://tur.kosiv.info/tourism-and-culture/296-vanjuga-l-s-repertuarna-polityka-ternopilskogo-akademichnogo>>

oblasnogo-ukrajinskogo-dramatycznogo-teatru-im-t-g-shevchen.html>. [Accessed 13 January 2018].

5. Verhilis, O. (2018). The swamp. *Dzerkalo tyzhnia [Mirror of the week]*, [online] Available at: <https://dt.ua/author/oleg__vergelis2>. [Accessed 28 February 2018].

6. *Vinnytsia State Academic Music and Drama Theater named after M. Sadovskyi*, [online] Available at: <<http://www.teatr.vn.ua/>> [Accessed 28 February 2018].

7. *Dnipropetrovsk Academic Ukrainian Music and Drama Theater named after T. Shevchenko*, [online] Available at: <<https://ukrdrama.dp.ua/premery>> [Accessed 28 February 2018].

8. Zabolotna, V. (2005) 'The Tobilevych'. *Den [Day]*, September 16, [online] Available at: <<https://day.kyiv.ua/uk/article/kultura/toy-samiy-tobilevich>>. [Accessed 15 February 2018].

9. *Zaporizhzhia Academic Regional Ukrainian Music and Drama Theater named after V. Magar*, [online] Available at: <<http://magara.zp.ua/drami-tragediji>> [Accessed 28 February 2018].

10. *Ivan Franko Academic Regional Ukrainian Music and Drama Theater named*, [online] Available at: <http://dramteatr.if.ua/category&category_id=15&page=1> [Accessed 28 February 2018].

11. *Kyiv Academic Young Theater*, [online] Available at: <<http://molodyytheatre.com/repertoire/zacharovanyy>> [Accessed 28 February 2018].

12. *Kirovohrad Academic Regional Ukrainian Music and Drama Theater named after M. Kropyvnytskyi*, [online] Available at: <<http://www.teatr-koryfeiv.com.ua/repertuar.html>> [Accessed 28 February 2018].

13. Kovalenko, O. (2010). 'A touching story with a taste of tragedy and mysticism' *Vechirnia Poltava [Evening Poltava]*, November 17, p. 8.

14. *National Academic Drama Theater named after Ivan Franko*, [online] Available at: <http://www.ft.org.ua/ukr/spectacle?filters&poster&f_month_year=04-2018> [Accessed 28 February 2018].

15. *National Academic Ukrainian Drama Theater named after M. Zankovetska*, [online] Available at: <http://www.zankovetska.com.ua/playbill/main_stage/2018-03> [Accessed 28 February 2018].

16. *Odessa Academic Ukrainian Music and Drama Theater named after V. Vasylo*, [online] Available at: <<http://ukrteatr.odessa.ua/repertuar>> [Accessed 28 February 2018].

17. Oliinyk, E. (2013). 'It is necessary to seek Chekhov in the present – a participant of the «Week of the topical play»' *Radiosvoboda [Radio Liberty]*, October 22. [online] Available at: <<https://www.radiosvoboda.org/a/25144067.html>> [Accessed 18 February 2018].

18. *Poltava Academic Regional Ukrainian Music and Drama Theater named after N. Gogol* [online] Available at: <http://teatr-gogolya.pl.ua/repertuar/dijuchij-repertuar> [Accessed 18 February 2018].

19. *Kharkiv State Academic Drama Theater named after T. Shevchenko* [online] Available at: <http://www.theatre-shevchenko.com.ua> [Accessed 18 February 2018].

20. Shurin, V. (2017). 'Fedir Stryhun: «The performance of «Maria Zankovetska» received such a triumph from the audience that the art censorship council began to 'clean' it' *Fakty [Facts]*, December 21. [online] Available at: <http://fakty.ua/253070-fed-r-strigun-vistav-mar-ya-zankovecka-glyadach-vlashtuvali-takij-tr-umf-csho-na-hudozhn-j-rad-cenzura-z-perelyaku-pochala-p-su-chistiti> [Accessed 22 February 2018].

© Злобін Ю. В., 2017